

Sygn. akt III CSK 215/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Banku (...) w W.

przeciwko T. sp. z o.o. w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 maja 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej oraz skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

1. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) w części oddalającej powództwo i zmieniającej rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz w punktach 3 (trzecim) i 4 (czwartym) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

2. oddala skargę kasacyjną strony pozwanej.

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) w W. w dniu 30 marca 2012 r. złożył pozew z wnioskiem o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciw T. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dalej: „T.”) żądając zapłaty kwoty 1 156 389,51 zł tytułem roszczenia głównego, kwoty 332 050,12 zł tytułem odsetek umownych za okres od dnia 19 listopada 2011 r. do dnia 27 lipca 2011 r., kwoty 221,91 zł tytułem poniesionych kosztów oraz dalszych odsetek umownych od kwoty 1 156 389,51 zł, naliczanych od dnia 28 lipca 2011 r. do dnia zapłaty według zmiennej stopy procentowej określonej szczegółowo w pozwie, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej maksymalnie do kwoty łącznej 2 475 000,00 zł, zgodnie z treścią wpisu hipoteki umownej kaucyjnej, ustanowionej na zabezpieczenie spłaty kredytu w dziale IV księgi wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w K., dla należących do pozwanej prawa użytkowania wieczystego działki nr 403/29 w K., w jednostce ewidencyjnej Ś., obręb ewidencyjny nr 5, i prawa własności znajdującego się na tej działce budynku administracyjnego, stanowiącego odrębną nieruchomość.

Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w K. uchylił nakaz zapłaty z dnia 29 sierpnia 2012 r. (pkt 1) oraz zasądził od T. na rzecz powoda kwotę 1 488 661,55 zł z odsetkami umownymi od kwoty 1 156 389,51 zł za okres od dnia 28 lipca 2011 r. do dnia zapłaty liczonymi według zmiennej stopy procentowej określonej w tym wyroku, z ograniczeniem odpowiedzialności T. do kwoty 2 475 000 zł i z zastrzeżeniem prawa T. do powołania się na ograniczenie prowadzenia egzekucji z prawa użytkowania wieczystego oraz z prawa własności budynku, dla których Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą nr (...) (pkt 2).

Sąd ustalił, że w dniu 5 października 2005 r. między Bankiem (...) w W., Oddział w K., a Korporacją T. Spółka Akcyjna w K. (dalej: „T. S.A.”), zawarto umowę kredytu obrotowego złotowego, w której powód udzielił T. S.A. kredytu w kwocie 1 650 000 zł na okres od dnia 5 października 2005 r. do dnia 4 października 2008 r., zmienioną następnie na mocy Aneksu nr 1 z dnia 5 grudnia 2005 r. i Aneksu nr 2 z dnia 29 maja 2006 r. (dalej: „umowa kredytu z 2005 r.”).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty w wysokości 2 475 000 zł, ustanowiona na prawie użytkowania wieczystego i prawie własności budynku, objętych księgą wieczystą KW nr (...) (obecnie (...)), należących wówczas do T. S.A.

Na podstawie umowy z dnia 13 grudnia 2006 r. T. nabyła od T. S.A. prawo użytkowania wieczystego i prawo własności budynku, objęte księgą wieczystą (...).

Pismem z dnia 20 lipca 2007 r. powód wypowiedział T. S.A. umowę kredytu z 2005 r. i zażądał spłaty zadłużenia, wskazując, że na dzień 20 lipca 2007 r. wynosi ono 1 511 481,19 zł. Pismo to T. S.A. otrzymała w dniu 26 lipca 2007 r. Liczony od tego dnia 30-dniowy okres wypowiedzenia upłynął w dniu 26 sierpnia 2007 r. W tym dniu rozpoczął bieg termin przedawnienia wierzytelności powoda.

Powód wystawił przeciwko T. S.A. bankowy tytuł egzekucyjny w dniu 4 października 2007 r., któremu Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 5 listopada 2007 r. nadał klauzulę wykonalności. Wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko T. S.A. powód złożył w styczniu 2008 r. Egzekucja wszczęta została przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w K. B. B. (sygn. akt KM (...)). Postępowanie egzekucyjne było kilka razy zawieszane. Egzekucję prowadzono m.in. z wierzytelności T. S.A. względem osoby trzeciej, egzekwowanej na rzecz T. S.A. w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym z wniosku T. S.A. przeciw tej osobie przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w R. T. W. (sygn. akt KM 3792/09). Wierzytelność ta została zajęta w dniu 14 października 2009 r. na poczet egzekucji wierzytelności powoda wobec T. S.A. przez komornika B. B., która wskazała w zajęciu, że wierzytelność powoda obejmuje kwotę 1 470 000 zł (kapitał) i kwotę 633 198,96 zł (odsetki).

W dniu 15 października 2009 r. komornik B. B. otrzymała od komornika T. W. tytułem wierzytelności należnej T. S.A. kwotę 1 148 815,79 zł. Z akt sprawy (karty 392-393) wynika, że w dniu 10 listopada 2009 r. w sprawie KM (...) komornik sporządził plan podziału tej sumy, określił w nim wierzytelność powoda na kwotę 1 470 000 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki), a także

wskazał, że powodowi przypada w planie podziału należność w wysokości 313 317,69 zł (na poczet kwoty głównej) i 654 023,32 (na poczet odsetek). Po uprawomocnieniu się planu podziału komornik B. B. przekazała w dniu 15 kwietnia 2010 r. na rachunek powoda kwotę 967 341,01 zł, obejmującą kwotę 313 317,69 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki).

Postępowanie egzekucyjne w sprawie KM (...) zostało umorzone, a powód wystąpił o wszczęcie egzekucji przeciw T. S.A. w dniu 24 października 2012 r. do Komornika przy Sądzie Rejonowym w K. S. H. Wszczął on postępowanie egzekucyjne pod sygnaturą KM (...).

Według wyciągu z ksiąg bankowych powoda z dnia 28 lipca 2011 r., który załączył on do pozwu przeciw T., zadłużenie T. S.A. wobec powoda na dzień 28 lipca 2011 r. wynosiło 1 488 661,55 zł, przy czym kwota kapitału wynosiła 1 156 389,51 zł, odsetki za okres od dnia 19 listopada 2009 r. do dnia 27 lipca 2011 r. - 332 050,12 zł, a kwota kosztów - 221,92 zł. W toku postępowania powód przedstawił wyciąg z ksiąg bankowych z dnia 28 marca 2013 r., zgodnie z którym zadłużenie T. S.A. wobec powoda wynosiło - na dzień 28 marca 2013 r. - 1 845 259,12 zł, z tego kwota kapitału wynosiła 1 156 389,51 zł, kwota odsetek - 669 757,02 zł, a kwota kosztów 19 112,59 zł.

Z opinii biegłego z dnia 22 lutego 2014 r. wynika, że zadłużenie T. S.A. z tytułu umowy kredytu z 2005 r. na dzień 28 marca 2013 r. wynosiło 1 845 259,12 zł i obejmowało: kapitał wymagalny w kwocie 1 156 389,51 zł, odsetki w kwocie 669 757,02 zł oraz koszty w kwocie 19 112,59 zł.

Sąd ocenił, że nietrafny jest zarzut przedawnienia, który podniosła T.. Przerwa biegu przedawnienia nastąpiła bowiem wskutek złożenia przez powoda wniosku o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Sąd nie zgodził się również z zarzutem, że powód nie wykazał aktualnego zadłużenia z tytułu umowy kredytu z 2005 r. Wskazał, że wyciąg z ksiąg bankowych z dnia 28 marca 2013 r. odpowiada wymaganiom określonym w art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (obecnie jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1988). Wątpliwości co do prawidłowości wyliczeń powoda usunęła opinia biegłego. W świetle dokumentów znajdujących się w aktach nie

ma także rozbieżności między wyliczeniami powoda a kwotami relacjonowanymi przez komornika B. B. w egzekucji w sprawie KM (...).

Odnosząc się do podniesionej przez T. kwestii, czy za chwilę zapłaty w razie ściągnięcia należności w toku egzekucji należy uznać chwilę, w której środki trafiają na konto komornika, czy też chwilę, w której następuje uznanie rachunku bankowego wierzyciela, Sąd wyjaśnił, że w sprawie KM (...) nie prowadzono egzekucji z rachunku bankowego T. S.A., lecz z wierzytelności, którą T. S.A. miała wobec osoby trzeciej. Ponadto, kwota uzyskana z realizacji tej wierzytelności musiała być objęta planem podziału. Po uprawomocnieniu się planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji kwoty wyegzekwowane przez komornika od dłużnika nie muszą być równe kwotom przekazywanym na rachunek wierzyciela, gdyż suma ta podlega podziałowi. Nie jest więc decydująca kwota i data wyegzekwowania przez komornika długu od dłużnika, lecz kwota, która w ramach podziału zostanie przez komornika przekazana na rachunek wierzyciela, a także data uznania jego rachunku.

Apelację od wyroku z dnia 29 stycznia 2015 r. wniosła T.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 14 października 2015 r. zmienił wyrok z dnia 29 stycznia 2015 r. w ten sposób, że zamiast kwoty 1.488.661,55 zł z odsetkami zasądził kwotę 1.156.389,51 zł, utrzymując ograniczenie odpowiedzialności T. do kwoty 2 475 000 zł i zastrzeżenie dla T. prawa powołania się na ograniczenie prowadzenia egzekucji z prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności budynku, objętych księgą wieczystą (...), a w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt 1), oddalając również w pozostałej części apelację T. (pkt 2) oraz rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3 i 4).

Sąd drugiej instancji odrzucił zarzut apelacyjny naruszenia art. 233 § 1 wskazując, że ocena dowodów dokonania przez Sąd pierwszej instancji nie budzi zastrzeżeń. W szczególności podtrzymał dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę opinii biegłego zwracając uwagę, że nie ma podstaw do poddawania w wątpliwość dat i kwot uzyskanych w drodze egzekucji od T. S.A. i ich księgowania przez powoda. Oznacza to, że nie ma też podstaw do

kwestionowania wysokości wierzytelności, która przysługuje powodowi wobec T. S.A. jako dłużnika osobistego i której zaspokojenia dochodzi on od T. jako dłużnika rzeczowego.

Odnosząc się do podnoszonego w apelacji faktu, że kwota 1 148 815,79 zł, uzyskana od dłużnika T. S.A., została przekazana komornikowi B. B. w dniu 15 października 2009 r., natomiast powód otrzymał z tej kwoty dopiero w dniu 15 kwietnia 2010 r. kwotę 967 341,01 zł, obejmującą kwotę 313 317,69 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki), Sąd wskazał, że różnica w kwocie odsetek (633 198,86 zł wskazane w zajęciu wierzytelności T. S.A. wobec osoby trzeciej oraz 654 023,32 zł wskazane w planie podziału i wypłacone powodowi w ramach kwoty 967 341,01 zł) wynika z upływu czasu między uzyskaniem kwoty 1 148 815,79 zł od dłużnika T. S.A. a wypłatą dokonaną w dniu 15 kwietnia 2010 r. powodowi. W tym kontekście podniósł, że dokonanie powodowi wypłaty dopiero po uprawomocnieniu się planu podziału, tj. w dniu 15 kwietnia 2010 r., nie stanowiło naruszenia art. 22 u.k.e.

Za zasadny Sąd Apelacyjny uznał natomiast zarzut naruszenia art. 77 u.k.w.h. Wskazał, że przerwa biegu przedawnienia przez czynności określone w art. 123 § 1 k.c. następuje tylko wtedy, gdy są one skierowane przeciw właściwej osobie, tj. tej, na rzecz której biegnie przedawnienie. Powołując się na stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CZP 8/11 (OSNC 2011, nr 12, poz. 130) i w wyroku z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 570/11 (nie publ.) Sąd uznał, że roszczenia wierzyciela o zapłatę wobec dłużnika osobistego i wobec dłużnika rzeczowego zachowują odrębność prawną w zakresie terminów ich przedawnienia i przerwania biegu tych terminów. Skoro bieg terminu przedawnienia w stosunku do T. rozpoczął się w dniu 26 sierpnia 2007 r. i nie uległ przerwie wskutek czynności podejmowanych przez powoda wobec T. S.A., to zgodnie z art. 118 k.c. upłynął w dniu 25 sierpnia 2010 r. Ze względu na to przedawnienie zgodnie z art. 77 u.k.w.h. należało ograniczyć odpowiedzialność T. do kwoty niespłaconego kapitału, tj. do kwoty 1 156 389,51 zł, a oddalić powództwo w zakresie żądanych przez powoda odsetek umownych.

Od wyroku z dnia 14 października 2015 r. skargi kasacyjne wniosły obie strony.

T. zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając naruszenie art. 454 § 1 k.c., art. 65 ust. 1 u.k.w.h., art. 382, art. 815 § 2, art. 1027, art. 1028 i art. 319 k.p.c. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo (pkt 1 pierwsze tiret *in fine*), zarzucając naruszenie art. 77 u.k.w.h. oraz art. 104 u.k.w.h. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075, dalej: „ustawa z 2009 r.”). Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej powództwo i o przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie tego wyroku we wskazanej części oraz orzeczenie co do istoty przez oddalenie apelacji pozwanego od wyroku z dnia 29 stycznia 2015 r. także w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Naruszenia art. 382 k.p.c. T. miało polegać na tym, że w ocenie T. Sąd Apelacyjny miał pominąć część zebranego w sprawie materiału w postaci oświadczeń i zarzutów T. co do rozliczenia kwot wyegzekwowanych od T. S.A. na rzecz powoda w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie Km (...), co wpłynęło na ustalenie rzeczywistego zadłużenia T. S.A. wobec powoda oraz na wysokość kwoty zasądzonej od T. na rzecz powoda.

Wskazany zarzut w dużej części zmierza do podważenia ustaleń faktycznych, które dokonane zostały w sprawie przez Sądy pierwszej i drugiej instancji. Dotyczy to w szczególności twierdzeń T. co do kwot, które miały być wyegzekwowane od T. S.A. w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie Km (...), a których miały nie uwzględnić Sądy obu instancji. Sąd Najwyższy jest związany stanem faktycznym stanowiącym podstawę zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a zarzuty co do ustalenia faktów są w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne (art. 398³ § 3 k.p.c.). W pozostałym zakresie, w którym T.

utrzymuje, że Sąd Apelacyjny nie rozważył jej oświadczeń i twierdzeń co do rozliczenia kwot wyegzekwowanych od T. S.A. na rzecz powoda w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie Km (...), trzeba wskazać, że Sąd ten w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odnosił się do tych oświadczeń i twierdzeń relatywnie obszernie i w sposób, który nie pozwala na to, aby dopatrywać się jakichkolwiek uchybień w zastosowaniu art. 382 k.p.c. Zarzut naruszenia tego przepisu jest więc bezzasadny.

Zarzucając naruszenie art. 815 § 2, art. 1027 i art. 1028 k.p.c. oraz art. 454 § 1 k.c. T. zmierzała do wykazania, że Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, iż w postępowaniu egzekucyjnym, w którym komornik sporządza plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, chwilą zaspokojenia wierzyciela egzekwującego nie jest data uznania rachunku bankowego komornika prowadzącego egzekucję kwotą uzyskaną w toku tej egzekucji, lecz dopiero chwila uznania rachunku bankowego wierzyciela kwotą przyznaną mu w planie podziału. Zdaniem T. błąd ten miał znaczenie, gdyż wpłynął na wysokość odsetek naliczanych od kwoty kapitału w toku egzekucji prowadzonej przeciw T. S.A. w sprawie Km (...). Odsetki te miały być naliczane do dnia 15 kwietnia 2010 r., tj. daty uznania rachunku powoda, podczas gdy powinny być naliczane jedynie do dnia 15 października 2009 r., tj. daty uznania rachunku komornika prowadzącego egzekucję. Wskutek zawyżenia odsetek wyegzekwowana kwota w większej - niż należało - wysokości została zaliczona na ich poczet, co sprawiło, że w mniejszej wysokości - niż należało - zaliczono ją na kapitał. Legło to u podstaw ustalenia Sądu Apelacyjnego, że wierzytelność powoda w stosunku do T. S.A. została zaspokojona w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie Km (...) w mniejszym stopniu, niż był rzeczywisty poziom jej zaspokojenia i spowodowało, że kwota zasądzona na rzecz powoda od T. została zawyżona.

W dniu 10 listopada 2009 r. w sprawie KM (...) komornik sporządził plan podziału kwoty 1 148 815,79 zł, uzyskanej z egzekucji w tej sprawie. Określił w nim wierzytelność powoda na kwotę 1 470 000 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki) i wskazał, że powodowi przypada w planie podziału należność w wysokości 313 317,69 zł (na poczet kwoty głównej) i 654 023,32 (na poczet odsetek). Po uprawomocnieniu się planu podziału komornik

przekazał w dniu 15 kwietnia 2010 r. na rachunek powoda kwotę 967 341,01 zł, obejmującą kwotę 313 317,69 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki). Oznacza to, że odsetki były naliczane tylko do dnia sporządzenia planu podziału, tj. do dnia 10 listopada 2009 r., a nie do dnia wypłaty powodowi sumy przypadającej mu w planie podziału, tj. do dnia 15 kwietnia 2010 r.

Postępowanie to było zgodne z prawem. W świetle art. 1024 § 2 k.p.c. odsetki uwzględnia się w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji w wysokości, do jakiej narosły one do daty sporządzenia planu. Zgodnie natomiast z art. 1026 § 2 k.p.c., sumę wydzieloną wierzycielowi w planie podziału zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na odsetki, a w końcu na sumę dłużną. Jakkolwiek więc Sąd Apelacyjny nie uwzględnił treści wymienionych przepisów, to jednak nie popełnił błędu przyjmując, że przelana na rachunek powoda w dniu 15 kwietnia 2010 r. kwota kwotę 967 341,01 zł, obejmującą kwotę 313 317,69 zł (kwota główna) i kwotę 654 023,32 zł (odsetki), była określona prawidłowo i stanowiła podstawę do ustalenia stopnia zaspokojenia wierzytelności powoda w stosunku do T. S.A. w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie KM (...), a tym samym - wysokości należności, którą należy zasądzić na rzecz powoda od T..

Zarzuty naruszenia art. 815 § 2, art. 1027 i art. 1028 k.p.c. oraz art. 454 § 1 k.c. są więc bezzasadne. Żaden z tych przepisów nie miał zastosowania przy ocenie prawidłowości stopnia zaspokojenia wierzytelności powoda w stosunku do T. S.A. w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie KM (...).

Naruszenia art. 319 k.p.c. i art. 65 ust. 1 u.k.w.h. T. dopatruje się w tym, że Sąd Apelacyjny - uwzględniając, iż T. jest dłużnikiem rzeczowym i jej odpowiedzialność jest ograniczona do przedmiotu hipoteki, tj. prawa użytkowania wieczystego i prawa własności budynku - zastrzegł na rzecz T. tylko prawo powoływania się na ograniczenie prowadzenia egzekucji z tego przedmiotu, a nie ograniczył wprost odpowiedzialności T. do tego przedmiotu. Zarzut ten jest nietrafny, gdyż sformułowanie, jakiego użył Sąd Apelacyjny w sentencji wyroku, jest zgodne z brzmieniem art. 319 k.p.c. Przesądza ono jednoznacznie, że powód będzie mógł wszcząć egzekucję wobec T. jedynie z

przedmiotu hipoteki, tj. prawa użytkowania wieczystego i prawa własności budynku, a nie - jak utrzymuje T. - z całego jej majątku.

Wobec bezzasadności wszystkich zarzutów podniesionych przez T. jej skarga kasacyjna podlegała oddaleniu.

Powód zarzucając naruszenie art. 77 u.k.w.h. wskazał, że Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, iż przepis ten ma regulować skutki przedawnienia uprawnienia do zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką, a nie skutki przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką.

Zgodnie z art. 77 u.k.w.h., który stosuje się w okolicznościach sprawy w jego obecnym brzmieniu (por. art. 10 ust. 1 ustawy 2009 r.), przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Reguła ta nie ma zastosowania do roszczeń o świadczenia uboczne.

Według dominującego ujęcia wierzyciel hipoteczny może domagać się zapłaty tytułem zaspokojenia swej wierzytelności od dłużnika osobistego lub od właściciela przedmiotu hipoteki (dłużnika rzeczowego), tj. obowiązek właściciela tego przedmiotu odpowiadający uprawnieniu wierzyciela do zaspokojenia się z przedmiotu hipoteki polega na zapłacie, a nie na znoszeniu egzekucji kierowanej do tego przedmiotu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 września 1999 r., III CKN 331/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 57, i z dnia 25 sierpnia 2004 r., IV CK 606/03, nie publ.).

W tym kontekście art. 77 u.k.w.h. reguluje wyłącznie skutki przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką dla odpowiedzialności właściciela przedmiotu hipoteki wobec wierzyciela przedawnionej wierzytelności. Skutki te polegają na tym, że właściciel przedmiotu hipoteki nie może podnieść wobec wierzyciela hipotecznego zarzutu przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, z wyjątkiem sytuacji, w której wierzyciel dochodzi roszczeń o świadczenia uboczne (np. odsetek, por. art. 69 u.k.w.h.). W świetle art. 77 u.k.w.h. dla odpowiedzialności właściciela przedmiotu hipoteki względem wierzyciela hipotecznego decydujące jest to, czy wierzytelność zabezpieczona hipoteką uległa przedawnieniu w relacji między tym wierzycielem a jego

dłużnikiem osobistym. Właściciel przedmiotu hipoteki nie ma wprawdzie wpływu na zdarzenia, które powodują przerwę biegu przedawnienia w ramach tej relacji, ale nie zmienia to faktu, że zdarzenia te są względem niego skuteczne. Oznacza to, że w razie, gdy doszło do przerywania biegu przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką w relacji między wierzycielem hipotecznym a jego dłużnikiem osobistym, to przerwa ta jest skuteczna w stosunku do właściciela przedmiotu hipoteki. Zarzut przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie przysługuje właścicielowi przedmiotu hipoteki jako jego zarzut osobisty (hipoteka jako taka nie ulega przecież przedawnieniu), lecz wyłącznie jako zarzut dłużnika osobistego (art. 73 u.k.w.h.; o przedawnieniu można mówić tylko w odniesieniu do wierzytelności zabezpieczonej hipoteką). Istnienie tego zarzutu zależy zatem od sytuacji dłużnika osobistego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2016 r., I CSK 616/15, nie publ.; odmiennie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 1 kwietnia 2011 r., OSNC 2011, nr 12, poz. 130, i w wyroku z dnia 2 marca 2012 r., III CSK 282/11, nie publ.).

Przedstawiona wykładnia art. 77 u.k.w.h. prowadzi do wniosku, że właściciel przedmiotu hipoteki jest narażony na skuteczne dochodzenie od niego zapłaty w celu zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, choćby wierzytelność ta uległa przedawnieniu. Ochronie właściciela przedmiotu hipoteki służy w takiej sytuacji to, że zaspokojenie z przedmiotu hipoteki nie obejmuje roszczeń o świadczenia uboczne (np. odsetki), jeżeli właściciel podniesie co do nich zarzut przedawnienia. W razie, gdy nastąpiła przerwa biegu przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, jest ona skuteczna względem właściciela przedmiotu hipoteki, co oznacza, że jest on narażony na dochodzenie od niego zapłaty w celu zaspokojenia tej wierzytelności łącznie ze świadczeniami ubocznymi w granicach sumy hipoteki.

Przepis art. 77 u.k.w.h. nie może być natomiast podstawą do rozumowania zakładającego, że można rozpatrywać - odrębnie od przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie - przedawnienie uprawnienia wierzyciela hipotecznego względem właściciela przedmiotu hipoteki do zaspokojenia się z tego przedmiotu lub roszczenia o zapłatę realizowanego w wykonaniu tego uprawnienia i uznawać, że w wypadku ich „przedawnienia”

w relacji pomiędzy tym wierzycielem a właścicielem przedmiotu hipoteki właściciel może bronić się - w zakresie roszczeń o świadczenia uboczne - zarzutem przedawnienia przed żądaniem zapłaty, z którym występuje wobec niego wierzyciel. Przesądza o tym nie tylko brzmienie art. 77 u.k.w.h., skoro mowa w tym przepisie o „przedawnieniu wierzytelności zabezpieczonej hipoteką” i wierzytelność ta jest odróżniona od uprawnienia do zaspokojenia się z przedmiotu hipoteki, ale również, a nawet przede wszystkim fakt, że uprawnienie to jest treścią hipoteki jako ograniczonego prawa rzeczowego (art. 65 ust. 1 u.k.w.h.) i jego przedawnienie lub przedawnienie roszczenia o zapłatę realizowanego w wykonaniu tego uprawnienia oznaczałoby przedawnienie hipoteki jako takiej.

Sąd Apelacyjny przyjmując odmienną wykładnię art. 77 u.k.w.h. dopuścił się zarzucanego w skardze kasacyjnej powoda naruszenia tego przepisu. Skarga ta była więc uzasadniona.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ i art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw

r.g.